

Galina Wood: Lahij, Living Heritage of Azerbaijan

(disertační práce, 2015, 193 str. textu + 38 str. příloh)

Oponentský posudek

Předkládaná disertační práce přináší zcela originální a doposud málo probádané téma dvojjazyčných domorodých menšin na Kavkaze, spadajících pod nově vybudovaný stát Ázerbájdžán. Jako i jinde na světě zde malá etnika rychle podléhají dominantnímu jazyku ázerbájdžánštině, mladé generace ztrácejí schopnost vládnout mateřským jazykem svých rodičů a etnickou identitu. Autorka si jako předmět svého výzkumu zvolila konkrétní etnikum – „Taty“, kteří obývají horské městečko Lachič, a jehož mateřštinou je starodávný jihozápadní íránský jazyk.

Práce je přehledně členěna do pěti kapitol s dílčími závěry k jednotlivým tematickým celkům. Tematicky ovšem má velmi široký záběr a je tedy svým způsobem multidisciplinární, podává historické události jak na základě odborné literatury, tak orální historie místních obyvatel. V prvních dvou kapitolách je zpracována podrobně historie, náboženská i jazyková situace celé oblasti, autorka využila pravděpodobně veškerou dostupnou literaturu (o čemž svědčí osm stran bibliografických titulů) – kromě anglických publikací, také v jazyce ruském a ázerbájdžánském a kriticky zhodnotila věrohodnost dobově poplatných informací. Po teoreticky a informativně vyčerpávajících prvních dvou kapitolách, které jsou jakýmsi obecným uvedením do problému identity lachičské komunity, následují, podle mého názoru, tři stěžejní kapitoly celé práce. Velmi pěkně popisují dlouhodobé zkušenosti autorky s místními lidmi a s jejich každodenními strastmi a radostmi, zabývají se materiální i duchovní

kulturou Lachičanů – věnují se lokálním tradičním řemeslným dovednostem, víře, představám a hlavním svátkům. Jak sama Galina Wood uvádí, zkoumá etnikum i ze sociolingvistického i genderového úhlu pohledu. Metodologicky tedy nejednotný postup omlouvá cílem co nejdůkladněji proniknout do místní komunity a shromáždit vyčerpávající informace. Postupovala tedy jak emickým, tak etickým přístupem, a především uplatňovala díky svému dlouhodobému pobytu v lokalitě standardní antropologické metody, především „zúčastněné pozorování“ (*participant observation*). Za velice zajímavý metodologický problém považuji namísto zavedeného termínu užití převráceného termínu „pozorné zúčastnění“ (*observant participation*). Jistě autorku motivovala potřeba vyjádřit co největší sounáležitost s domorodým etnikem a snahu být v době výzkumu jednou z nich, což však nepovažuji za reálné. Ač by se terénní výzkumník emočně i racionálně snažil sebevíce, je stále jen z hlediska vědecké metody pozorovatelem, i když se účastní každodenního života určené skupiny lidí po dlouhou dobu. Kulturně odlišné zázemí a jiné kulturní kořeny badatele vyžadují právě co nejpoctivější sebereflexi svých domněnek a následných závěrů, ta je jedním z nejdůležitějších předpokladů jakékoli areálové studie. Co je při dlouhodobém pobytu v terénu morální a co již zasahuje do života místních obyvatel, ač zdánlivě pozitivně, je otázka, kterou si ze své zkušenosti s dlouhodobým terénním výzkumem v Asii kladu neustále a autorce bych ji ráda položila také.

Je velmi chvályhodné, že se Galina Wood naučila jak místnímu jazyku Lachičanů, tak i sjednocujícímu úřednímu jazyku ázerbájdžánštině. Tato jazyková erudice je klíčová a umožnila jí shromáždit, porozumět a přeložit mnoho žánrů ústní lidové slovesnosti a vést interview v rodném jazyce informantů. Proto také tato práce, psaná

v angličtině, umožňuje poprvé široké veřejnosti proniknout do choulostivých kulturních, etnických a náboženských otázek ázerbájdžánských etnických menšin, speciálně tzv. Tatů.

Tato disertační práce je bezesporu výsledkem hlubokého a citlivého pronikání do poměrně uzavřené komunity Lachičanů a následné pečlivé a kritické práce s nashromážděnými informacemi, materiály a teoretickými východisky. Oceňuji také zařazení 38 stran osobně pořízených fotografií, které celou práci oživují a jasně ilustrují prostředí výzkumu a vřelý vztah autorky k místním obyvatelům. Jde vskutku o průkopnickou práci, která je inovativní v mnoha směrech a daleko přesahuje požadavky kladené na disertační práci. Galina Wood dostála svým cílům, jasně zformulovala své závěry a zasadila je do širokého kontextu problematiky současného Ázerbájdžánu. Vřele práci doporučuji k obhajobě.

PhDr. Alena Oberfalzerová, Ph.D.

Ústav jižní a centrální Asie